

”This Barbie is president”

Naisten ammatti-identiteetti *Barbie*-elokuvassa

Katriina Huhtaniemi

Kandidaatintutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimuksen tutkinto-ohjelma, mediatutkimus

Historian, kulttuurin ja taiteidentutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2024

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Median, musiikin ja taiteen tutkimus, mediatutkimus

Katriina Huhtaniemi

Naisten ammatti-identiteetti *Barbie*-elokuvassa

Sivumäärät: 25

Greta Gerwigin ohjaama, vuoden 2023 elokuva *Barbie* kutsui katsojat pohtimaan suhdettaan stereotypioihin, roolimalleihin ja naisen paikkaan yhteiskunnassa. Elokuvan yhteydessä puhuttiin myös yleisesti naisohjaajuudesta, naisen katseen merkityksestä elokuvanteossa sekä Barbien roolista populaarikulttuurissa ja yhteiskunnassa.

Tässä kandidaatintutkielmassani tutkin, miten *Barbie* käsittelee naisten ammatti-identiteettiä. Pohdin, miten ja millaisia keinoja käyttäen elokuva käsittelee naisten ammatti-identiteettiä ja millaista naisrepresentaatiota elokuva luo. Tutkimuksen metodologinen pohja nojaa Stuart Hallin representaatioteoriaan. Teoreettisena viitekehyksenä käytän feministisen elokuvateorian kolmea teosta, jotka käsittelevät muun muassa naisten stereotypioita ja rooleja elokuvissa. Tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää, millaisia keinoja elokuva käyttää naisten työelämän teemojen esittämisessä ja mitä viestejä se välittää naisten kyvyistä ja mahdollisuuksista ammatillisella kentällä.

Tutkielmassa havaittiin, että *Barbie* tarjoaa monipuolisen ja voimaannuttavan naisrepresentaation. Naiset nähdään elokuvassa moninaisissa rooleissa ja ammateissa, jotka ovat perinteisesti olleet miehille oletettuja. *Barbie* korostaa naisten sisäistä arvoa ja haastaa perinteiset sukupuoliroolit, esittäen vähemmistöihin kuuluvat naiset merkittävässä yhteiskunnallisissa asemassa. Elokuva tunnistaa naisten kohtaamat haasteet työelämässä ja käyttää huumoria käsitellessään patriarkaatin vaikutuksia. *Barbie* osoittaa, että naisten työidentiteetti voi olla vaihteleva ja mukautuva, eikä se ole kiinni yhdessä tietyssä kaavassa tai stereotypiassa. Tulosten pohjalta voidaan kannustaa, että elokuvateollisuus jatkossakin esittäisi erilaisia ja inspiroivia naisrooleja sekä korostaisi naisten monipuolisia kokemuksia entistä laajemmin.

Avainsanat: Barbie, ammatti-identiteetti, feministinen elokuvatuutkimus, stereotypia

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen aineisto	5
1.2	Menetelmät aineistoon ja tutkimuskysymykset	5
1.3	Teoreettinen viitekehys	6
2	Barbienukke	9
2.1	Ensiaskel työskentelevään Barbieen	9
2.2	Naisten ammatti-identiteetti <i>Barbiessa</i>	12
3	Barbieland	14
3.1	Ammattien kirjo	14
3.2	Barbiet vs. Kenit	16
4	Barbie feministisenä ikonina	18
4.1	Naisten emotionaalinen työ	18
4.2	Naisten välinen solidaarisuus ja kilpailu	19
5	Johtopäätökset	21
6	Lähteet	23
	Liitteet	25

1 Johdanto

Greta Gervigin ohjaama vuoden 2023 elokuva *Barbie* ei ollut ainoastaan vuoden suurin kassamagneetti (eng. blockbuster), vaan se saavutti paljon kulttuurillista merkitystä ja herätti erilaisia kysymyksiä feminismistä ja siihen liittyvistä teemoista. Elokuvakriitikko Tomris Laflyn mukaan *Barbien* satiirinen ja ironinen tapa käsitellä ongelmallisiakin aiheita vetosi ihmisiin, ja elokuva laajensi katsojakuntaansa lapsista aikuisiin ja kaikkiin sukupuoliin. Elokuva seuraa Barbietä, joka lähtee todelliseen maailmaan oppiakseen itsestään ja ympäröivästä maailmasta. *Barbie* on herättänyt huomiota sen käsittelemien aiheiden sekä visuaalisen tyyhinsä ansiosta - elokuva käsittelee muun muassa itsetuntemusta ja ystävyyttä, käsitellen samalla vahvasti nykymaailmassa esiintyviä ongelmia liittyen esimerkiksi patriarkaattiin. *Barbie* on osa laajempaa pyrkimystä tuoda klassikkolelu uudelle sukupolvelle, tarjoten samalla kriittistä pohdintaa Barbien roolista kulttuurissa. Elokuva onkin saanut aikaan merkittävän kulttuurisen ilmiön, jossa Barbie on jälleen nousut populaarikulttuurin keskiöön, ja se haastaa katsojaa pohtimaan sukupuoli-identiteettejä, patriarkaatin voimaa, roolimalleja ja naisen paikkaa yhteiskunnassa. (Lafley 2023)

Barbiet olivat merkittävä osa omaa lapsuuttani – ne olivat osa tyttöinä kasvamista. Barbiet edustivat minulle kaikkea, mitä silloin pystyin niille kuvittelemaan: eri ammatteja, asuja, kykyjä. *Barbie*-elokuva teki minuun suuren vaikutuksen, paljolti myös sen nostalgian takia. Elokuva herätti minussa erilaisia ajatuksia ja kysymyksiä ja siksi halusinkin tutkia sitä ja sen muodostamia representaatioita ja tematiikkaa seikkaperäisemmin.

Barbie käsittelee useita erilaisia feministisiä teemoja, mutta olen omassa tutkimuksessani rajannut käsittelyn naisten ja työelämän suhteeseen. Mielestäni nämä teemat esiintyvät elokuvassa merkittävästi ja ovat keskeinen osa juonta sekä elokuvan tematiikkaa, jonka takia haluan niihin tutkielmassani syventyä. Lähestyn *Barbieta* tutkimuskysymykseni näkökannalta; miten *Barbie* käsittelee naista työelämässä? Syvennyn siis elokuvan tarjoamaan naisrepresentaatioon suhteessa työelämään ja ammatti-identiteetin teemoihin.

Elokuvan kautta avautuu monipuolinen alusta käsitellä, millaisia naisrepresentaatioita nykyviihde voi tarjota, ja miten naiset esitetään osana yhteiskuntaa sekä osana ammattiyhteisöä. Erityisen tärkeää on siis mielestäni tutkia, miten ja mitä keinoja käyttäen *Barbie* tuo esiin näitä tärkeitä teemoja, ja miten elokuva välittää viestejä naisten kyvyistä ja mahdollisuuksista, haasteista ja voitoista ammatillisella areenalla. Pyrkimykseni on

analysoida valitsemieni menetelmien avulla, miten elokuva rakentaa naisten ammatti-identiteetin konventiota.

1.1 Tutkimuksen aineisto

Barbie-elokuva ilmestyi heinäkuussa 2023 ja sen on ohjannut yhdysvaltalainen Greta Gerwig. Elokuvan pääosissa nähdään Margot Robbie stereotyyppisenä Barbiena ja Ryan Gosling Keninä sekä America Ferrera Gloriana, äiti ja nainen todellisesta maailmasta, joka työskentelee Mattel-leluyhtiölle. Elokuvassa kaikkia Barbielandin naisia kutsutaan Barbeiksi ja miehiä Keneiksi, vaikkakin jokaisella Barbiella on oma tehtävänsä, ammattinsa ja identiteettinsä. Barbie elää onnellisena Barbielandin naisvaltaisessa yhteiskunnassa ja uskoo vilpittömästi siihen, että Barbiet ovat vuosien varrella osoittaneet tytöille ympäri maailmaa, että he voivat olla keitä tahtovat. Stereotyyppinen Barbie kokee yhtäkkiä erilaisia ikäviä tunteita ja ajatuksia liittyen muun muassa kuolemaan ja lähtee vastentahtoisesti todelliseen maailmaan korjaamaan tilanteen, Ken mukanaan. Molemmat yllätyksekseen huomaavat, että oikea maailma on hyvin erilainen ja päinvastainen verrattuna Barbielandiin – miesvaltainen yhteiskunta kukoistaa ja miehet ovat vallassa. Samalla kun Barbien on selvitettävä ristiriidat Barbielandin ja todellisen maailman välillä, Ken kokee valaistumisen ja haluaa tuoda patriarkaatin Barbielandiin. Barbien on matkallaan kohdattava kaikki pelkonsa ja ahdistuksensa, jotta tasapaino Barbielandin ja todellisen maailman välillä palautuisi. (IMDb, 2023)

Olen valinnut elokuvasta osia, jotka mielestäni korostuvat työelämän ja ammatti-identiteetin esittämisessä. Olen poiminut elokuvasta kerronnallisia kohtia, dialogin osia ja tiettyjä hahmoja, joiden kautta pystyn tutkimaan elokuvan luomia naisrepresentaatiota ja elokuvan keinoja käsitellä valitsemaani tematiikkaa.

1.2 Menetelmät aineistoon ja tutkimuskysymykset

Lähestyn tutkielmassani aineistoa Stuart Hallin representaatiotutkimuksen näkökulmasta. Hall määrittelee representaation prosessina, joka tuottaa merkityksen kulttuurissa kielen kautta. Hall korostaa, että merkitykset eivät ole luonnollisesti olemassa ihmisissä tai ideoissa, vaan ne rakennetaan käyttäen kulttuurin käsitteellisiä järjestelmiä ja kielen sekä muiden representaatiojärjestelmien symbolisia käytäntöjä. Representaation konstruktivistisessä näkökulmassa merkitys nähdään sosiaalisesti rakentuneena; se on tuotettu ja sovitettu kulttuurisesti käyttäen kieltä – lähestymistapa korostaa, että merkitykset ovat kulttuurisesti ja

historiallisesti muotoutuneita eivätkä ole muuttumattomia. (Hall 1997, 15–16, 25–26)

Representaatiotutkimuksessa Hallin mukaan on tärkeää ymmärtää perusajatus siitä, miten eri kulttuurit tuottavat merkityksiä - tutkimus pyrkii selvittämään, miten nämä eri merkitykset rakentuvat käytännössä ja miten ne vaikuttavat yksilöiden ja ryhmien identiteettiin. (Hall 1997, 15) Hallin diskurssiteoria keskittyy siihen, miten merkitykset tuotetaan ja ylläpidetään kulttuurisissa ja sosiaalisissa käytännöissä. Hän määrittelee diskurssin järjestelmäksi, joka tuottaa tietoa ja merkityksiä, sekä säätelee miten tiettyjä aiheita voidaan käsitellä ja ymmärtää eri historiallisissa ja kulttuurisissa konteksteissa. (Hall 1997, 44) Diskurssit eivät vain kuvaa todellisuutta, vaan ne myös aktiivisesti muokkaavat ja tuottavat sen, mitä pidetään totena ja hyväksyttynä tietona tietyllä hetkellä (Hall 1997, 46).

Elokuvatutkimuksessa representaatiotutkimuksen avulla voidaan tarkastella, miten elokuvat tuottavat ja välittävät merkityksiä sekä luovat kuvastoja, jotka muovaavat katsojien käsityksiä todellisuudesta ja identiteetistä. Hall korostaa, miten media ja elokuvat osallistuvat ”merkitysten tuotantoon ja kiertoon” kulttuurissa, ja miten ne voivat sekä vahvistaa että haastaa vallitsevia valtasuhteita (Hall 1997, 6). Feministisessä (elokuva)tutkimuksessa Hallin ajatukset antavat työkaluja tarkastella, miten sukupuolen merkitykset rakentuvat kulttuurisesti ja miten esimerkiksi media osallistuu sukupuolten representaatioiden muodostukseen. Hallin teorian kautta voidaan tutkia naisrepresentaatiota Barbie-elokuvassa sekä näiden representaatioiden merkityksiä ja vaikutuksia.

Tarkastelen elokuvan kerrontaa, hahmoja ja dialogia selvittääkseni, miten ammatti-identiteetin ja naisen työaseman teemoja tuodaan esille ja käsitellään. Tutkimuskysymykseni tutkielmassani on, miten Barbie-elokuva käsittelee naista työelämässä? Apukysymyksiä tutkimuskysymykseeni vastaamiseen ovat, millaista naisrepresentaatiota elokuva luo ja miten elokuva muodostaa naisten ammatti-identiteetin konventiota?

1.3 Teoreettinen viitekehys

Käytän feministisen elokuvatutkimuksen teoriaa tutkielmani teoreettisena pohjana, jonka perustan erityisesti Jody Dawsonin teokselle *Hollywoods portrayal of the working woman*, Sharon Smithin artikkelille *The Image of women in film: Some suggestions for future research* sekä Laura Mulveyn teorialle *Visual pleasure and narrative cinema*.

Jody Dawsonin teos *Hollywoods portrayal of the working woman* (1995) käsittelee työssäkäyvien naisten esittämistä Hollywood-elokuvissa. Teos vertailee työssäkäyvien naisten

kuvauksia 1930- ja 1940-lukujen ”naisten elokuvista” uudempiin elokuvaan 1980- ja 1990-luvuilta. Dawson analysoi teoksessaan hegemonisia prosesseja, jotka voivat rajoittaa mahdollisuuksia siinä, miten joukkoviestintä kuvaa naisia. Hallin mukaan hegemonia on prosessi, jossa tietyt ideat, arvot ja normit tulevat niin laajalti hyväksytyiksi ja ”luonnollisiksi”, että ne hallitsevat kulttuuria ilman, että niitä kyseenalaistetaan tai huomataan (Hall 1997, 49). Dawsonin tutkimus selvittää, ovatko hegemoniset prosessit käynnissä elokuvissa, jotka keskittyvät työssäkäyviin naisiin.

Dawsonin tutkimuksen keskeisiä tutkittavia teemoja ovat naisten esittäminen erilaisissa ammatillisissa rooleissa, urapyrkimysten ja henkilökohtaisen elämän, erityisesti avioliiton ja perheen, leikkauspiste sekä se, miten nämä kuvaukset vaikuttavat yhteiskunnallisiin näkemyksiin sukupuolirooleista. Dawson avaa, miten Hollywoodin elokuvat ovat historiallisesti heijastaneet ja muovanneet käsityksiä työssäkäyvistä naisista.

Vuoden 1999 artikkelissa *The Image of Women in Film: Some Suggestions for Future Research*, Sharon Smith taas käsittelee naisten kuvausta elokuvissa ja vertaa miesten sekä naisten perinteisissä rooleissa nähtäviä eroja. Smithin artikkeli korostaa, että naisten monipuolisempi ja realistisempi esittäminen elokuvissa voi avata uusia teemoja sekä tarjota katsojilleen rakentavampia malleja.

Laura Mulveyn feministinen elokuvateoria ja siihen liittyvä teos *Visual pleasure and narrative cinema* (1975) perustuu psykoanalyttisiin teorioihin ja feministiseen teoriaan, tutkien miten elokuvat tuottavat nautintoa katsojilleen sukupuolittuneen katseen välityksellä. Mulvey esittää, että perinteinen elokuvakerronta hyödyntää patriarkaalisia rakenteita, joissa mies on aktiivinen katsoja ja nainen passiivinen kohde, jota katsotaan. Mulvey esittää elokuvissa nähtävän miehisen katseen (eng. male gaze) käsitteen, joka viittaa siihen, miten elokuvatekstit rakentuvat oletusarvoisesti mieskatsojan näkökulmasta.

Mulveyn teoriaa voidaan käyttää elokuvien analysoimiseen kriittisestä näkökulmasta, tarkastellen miten sukupuoliroolit ja katseen dynamiikka vaikuttavat tarinankerrontaan ja hahmojen esittämiseen. Mulvey uskoo, että representaatiokysymyksen tulisi keskittyä elokuvan representaatioon eikä yleisön reaktioon. (Mulvey 1975, 13)

Mulvey korosti myös tarvetta purkaa tämä patriarkaalinen järjestelmä elokuvateollisuudessa ja luoda uusia kerronnallisia rakenteita, jotka haastaisivat vallitsevia normeja. Hän ehdottaa,

että elokuvantekijät voisivat murtaa perinteisen narratiivin kaavoja ja käyttää tekniikoita, jotka häiritsisivät katsojan kykyä samastua elokuvan patriarkaaliseen näkemykseen, näin tarjoten tilaa vaihtoehtoisille näkemyksille sukupuolesta ja katseesta. (Mulvey 1975, 15)

Käytän tutkielmassani useaan otteeseen *feminismin* ja *stereotypian* käsitteitä. Feminismin käsitettä lähestyn bell hooksin määritelmien kautta. hooks määrittelee, että feminismi alkoi liikkeenä seksitistisen sorron lopettamiseksi, mutta sitä parempi määritelmä feminismille hänen mielestään on ”liike seksismin, seksitistisen hyväksikäytön ja sorron lopettamiseksi (hooks 2000, 8). hooksin mukaan patriarkaatti eli miesten ylivaltaan perustuva yhteiskuntajärjestys vahingoittaa kaikkia sukupuolia (hooks 2000, 10).

Stuart Hallin mukaan stereotypia on yksinkertaistettu ja usein ennakkoluuloinen kuva henkilöistä tai ryhmistä, jotka levitetään laajasti median ja kulttuuristen representaatioiden kautta. Ne ovat yleistettyjä käsityksiä ihmistyypeistä, joiden oletetaan jakavan tiettyjä ominaisuuksia ilman yksilöllistä eroavaisuutta. (Hall 1997, 247) Perinteisen Barbien on usein nähty edustavan stereotyyppistä naista, jonka ulkonäkö ja kehon mittasuhteet edustavat vahvasti länsimaalaista kauneusihannetta. Elokuvan päätähti stereotyyppinen Barbie edustaakin hyvin tietoisesti näitä kauneusihanteita ja elää niiden mukaisesti.

2 Barbienukke

Barbie on Mattel-leluyhtiön vuonna 1959 julkaisema nukke. Leluyhtiön perustajana pidetty Ruth Handler kehitti alun perin nukan inspiroituneena saksalaisen sanomalehti Bild Zeitunging sarjakuvahahmo Lillistä tehdystä nukesta (Capella 2016, 81). Barbien alkuperäinen tarkoitus oli olla muotinukke ja sen ensimmäinen ammatti olikin malli – Barbiesta julkaistiin aluksi versioita useissa eri asuissa, jonka jälkeen sen konsepti laajeni eri ammatteihin, mikä on osaltaan vahvistanut sen asemaa ikonisena leluna. Barbiella on ollut yli 150 ammattia elinvuosiensa aikana ja se on ruokkinut tyttöjen haaveita ja kannustanut heitä pyrkimyksissään jo lähes 60 vuoden ajan (Capella 2016, 145). Barbie-brändin status on siis rakentunut monen sukupolven ajan, ja sillä on ollut suuri merkitys populaarikulttuurissa.

Barbien edustamat länsimaiset kauneusihanteet näkyvät hänen valkoisessa, vaaleatukkaisessa ja sinisilmäisessä ulkonäössään, sekä hoikassa kehossa. Barbie on kohdannut kritiikkiä siitä, että hänen edustamat kauneusihanteensa voivat vahvistaa ajatusta siitä, että naisen arvo perustuu paljolti tämän ulkonäköön. Vaikka Barbie esitetään sadoissa eri ammateissa, hänen kohtaama kritiikki keskittyy vahvasti siihen, että Barbien roolit korostavat enemmän hänen ulkonäkönsä kuin hänen ammattitaitoansa (Russell-Mayhew 2023, 232). Mattel on pyrkinyt vastaamaan tähän kritiikkiin luomalla erilaisia Barbienukkeja, jotka edustavat monipuolisesti kehotyyppejä, ihonvärejä sekä etnisiä taustoja.

Barbie on tunnustettu yhdeksi 1900-luvun menestyneimmistä leluista. Naisen kauneutta ja amerikkalaista unelmaa edustava nukke on ollut osana lähes jokaisen tytön elämää. Mattel-yhtiön markkinointitiimin mukaan vuoden 2023 Barbie-elokuvan kohteena olivatkin entiset Barbienukkeilla leikkineet, joten elokuvan leikkimaailmalla vedottiin vahvasti lapsuuden nostalgiaan (Chance, 2023). Barbien ansioluettelo on satoja sivuja pitkä ja kattaa vuosikymmeniä kestäneitä uranvaihtoja – uranvaihdot kertovat myös siitä, miten tyttöihin kohdistuvat odotukset ovat muuttuneet. Barbien ura on vuosien varrella ollut usein eturivin indikaattori siitä, mitä naisten työelämässä tapahtuu tai tulee tulevaisuudessa tapahtumaan.

2.1 Ensiaskel työskentelevään Barbieen

Barbie-elokuvan alussa nähdään kohtaus, jolla kuvastetaan Barbien historiaa ja sen ammatteja eri aikakausilla – useita naisia kuvataan sarjamaisesti eri ammateissa, univormuissa ja rooleissa (Kuva 1). Jokainen nukke edustaa tiettyä ammattia ja ammatti-identiteettiä, samalla heijastaen yhteiskunnallisia muutoksia läpi historian Barbien ammattiroolien muuttuessa yhä

monipuolisemmiksi. Kohtaus ei ainoastaan viittaa Barbienuken pitkään ja monipuoliseen historiaan vaan myös yrityksen strategiaan tuoda markkinoille nukkeja eri rooleissa. Elokuvan kertoja, jonka äänenä kuullaan Helen Mirren, sanoo kohtauksen aikana seuraavasti: “Barbie changed everything. Then she changed everything all over again. All of these women are Barbie and Barbie is all of these women.” Kertoja vahvistaa yhtä elokuvan teeseistä, jonka mukaan Barbiet eivät ainoastaan edusta yksittäisiä ammatti-identiteettejä, vaan myös laajemmin naisia eri puolilta maailmaa. Kohtauksen kautta esitetään ajatus, että mikäli Barbie voi omaksua minkä tahansa ammatin tai roolin, sama mahdollisuus on olemassa oikeille tytöille ja naisille. Smithin (1999, 14) mukaan naisten roolit elokuvissa voivat keskittyä vahvasti heidän fyysiseen vetovoimaansa ja seurusteluleikkeihin miespuolisten hahmojen kanssa. Miehet sen sijaan esitetään moninaisissa rooleissa, kuten taistelemassa luontoa vastaan tai sotilaallisuutta vastaan sekä hierarkkisesti korkealla ammattimaailmassa. Kohtauksen esittämät ammatit, erityisesti ne, jotka historiallisesti mielletään tai on mielletty miesvaltaisiksi, haastavat vallitsevia käsityksiä sukupuolittuneista ammateista.

Hallin mukaan representaatiot kytkeytyvät valtaan ja ne voivat muokata identiteettejä ja sosiaalisia käytäntöjä (Hall 1997, 46). *Barbie* vaikuttaa katsojien käsityksiin naisten ammatillisista mahdollisuuksista esittämällä naiset monipuolisissa rooleissa. Hallin diskurssiteorian mukaan kulttuuriset diskurssit määrittävät, miten tietyt asiat, kuten naisten ammatilliset mahdollisuudet, esitetään ja ymmärretään (Hall 1997, 44). *Barbie* voi muokata ja haastaa olemassa olevia diskursseja sukupuolesta ja ammatillisesta menestyksestä. Esimerkiksi elokuvassa esitetyt vahvat ja itsenäiset naishahmot voivat kyseenalaistaa perinteisiä sukupuolirooleja ja edistää ajatusta siitä, että naiset voivat menestyä kaikilla ammatillisilla aloilla.

Hollywood-elokuvat ovat historiallisesti esittäneet työssäkäyviä naisia usein kapeasti ja stereotyyppisten kaavojen mukaan, keskittyen pääasiallisesti naisten ulkonäköön ja romanttisiin suhteisiin korostaen perinteisiä sukupuolirooleja. Hollywoodin kerrontatavat ovat usein rajoittuneet esittämään naisia stereotyyppisissä rooleissa, kuten kodin ja äitiyden parissa tai tiukasti urakeskeisinä naisina, jotka joutuvat lopulta valitsemaan perheen ja uran väliltä. (Dawson 1995, 74) Historiallisesti elokuvissa on rajoitettu esittämään naisia tietynlaisissa, usein valkoisen keskiluokan määrittelemissä rooleissa, jättäen huomiotta diversiteetin ja erilaisten naishahmojen kokemukset (Dawson 1995, 7). *Barbie* muistuttaa jo elokuvan alkumetreillä kaikesta siitä, mitä nainen on ollut ja voi olla, ja pyrkii tarjoamaan uudenlaista representaatiota naisten rooleista ammatillisella kentällä.

Kuva 1. Elokvassa esitetyjä Barbien ammatteja ja identiteettejä läpi historian

Kertoja jatkaa: “She might have started as a lady in a bathing suit, but she became so much more. She has her own money, her own house, her own car, her own career. Because Barbie can be anything, women can be anything.” Vaikka Barbien alkuperäinen rooli oli malli uimapuvussa, hahmo on laajentanut merkitystään ja identiteettejään paljon. Barbie on esitetty nykyisessä kontekstissa hyvin itsenäisenä naisena, jolla on rahaa ja materialistisia asioita. Itsenäisyys ei kuitenkaan rajoitu vain materialistiseen omaisuuteen vaan kattaa myös urakehityksen ja oman uran merkityksen. Barbien ammatillinen representaatio toimii sillanrakentajana fiktiivisen ja todellisen maailman välillä, kannustaen ja muistuttaen oman itsensä kehittämisen tärkeydestä.

Kohtaus siirtyy hetkellisesti todellisen maailman puolelle, jossa kuvataan oikeita tyttöjä ja heidän omistamiaan Barbienukkeja. Elokuva luo yhteyden Barbien ammattiroolien ja todellisten tyttöjen haaveammattien välille kuvastaen, miten nukan roolit voivat toimia tytöille esimerkkeinä ja inspiraationa. Koska Barbienuket, joiden kanssa suuri osa tytöistä on leikkinyt lapsuudessaan, voivat omaksua minkä tahansa roolin, myös todelliset tytöt voivat.

Barbien ollessa komediallinen satiirielokuva, se tunnistaa oman ideaalisuutensa ja virheellisen optimisuutensa siitä, mitä naiset voivat todellisuudessa saavuttaa patriarkaatin ja lasikatton rajoissa. Lasikatolla tarkoitetaan kaikkia niitä näkymättömiä esteitä, jotka estävät yksilöä etenemään hierarkiassa (Heiskanen et al. 2008, 113). *Barbie* esittää tietoisesti hyvin idealistista ja kiillotettua kuvaa siitä, miten naiset voivat toimia ammattimaailmassa, kritisoiden läpi elokuvan patriarkaattia ja sen luomia näkyviä ja näkymättömiä esteitä suhteessa naisten työelämään.

2.2 Naisten ammatti-identiteetti *Barbiessa*

Elokuvan päähenkilö on stereotyyppinen Barbie, joka ei edusta mitään ammattia tai erityistä tehtävää Barbielandissa. Stereotyyppinen Barbie on täydellinen, valkoihoinen ja länsimaisten kauneusihanteiden mukainen nainen, mutta kokee poikkeuksellisesti eksistentiaalista kriisiä omasta paikasta ja tehtävästään maailmassa. Muiden Barbielandin keskeisten hahmojen ollessa korkeasti koulutettuja ja korkeassa asemassa työskenteleviä naisia, Barbie jättää vähän tilaa tavalliselle naiselle – elokuvan keskiössä olevat naiset, stereotyyppisen Barbien läheiset ystävät ovat hierarkkisesti korkealla yhteiskunnassa. Vaikka kaikki toimii näennäisesti Barbielandissa harmonisesti, Barbien tunne kyvyttömyydestään on hänelle suuri huoli.

Elokuvassa nähdään keskustelu, jonka stereotyyppinen Barbie ja Gloria käyvät keskenään. Stereotyyppinen Barbie kokee olevansa eksynyt elämässä sekä hukassa oman identiteettinsä kanssa ja sanoo: ”I am not smart enough to be interesting. I can’t do brainsurgery. I’ve never flown a plane. I am not the president. No one in the supreme court is me. I am not good enough for anything”. Barbien ajatukset omasta kyvykkyydestään ja riittävydestään heijastavat syvään juurtunutta kulttuurista käsitystä, jonka mukaan naisten on saavutettava poikkeuksellisuutta ja merkittävyyttä tullakseen yhteiskunnallisesti tunnustetuiksi. Naisen on ammatillisella kentällä saavutettava suuruutta ollakseen varteenotettava ja taistella asemastaan miehiä vastaan - ajatusmalli implikoi, että naisen arvo yksilönä on sidoksissa hänen kykyynsä saavuttaa suuruutta ja onnistua työelämässä. Representaatiot naisista työelämässä on perinteisesti jaoteltu kahteen polarisoituneeseen rooliin, jotka poissulkevat toisensa: äiti, joka omistaa koko elämänsä perheelle ja päättäväinen ”työnainen”, jolla ei jää aikaa muulle elämälle (Dawson 1995, 16). Stereotyyppinen Barbie kokeekin eksistentiaalista kriisiä ja hämmennystä, sillä ei tunnista itseään kummastakaan vakiintuneesta ääripäästä.

Gloria jatkaa: ”You have to be a boss, but you can’t be mean. You have to lead but you can’t squash other people’s ideas. - - You have to be a career woman, but also always be looking out for other people.” Gloria korostaa naisille asetettujen odotusten mahdottomuutta. Odotukset, joiden mukaan naisen tulee olla samaan aikaan johtaja, mutta kiltti, naisen on oltava uranainen, pomo ja tienata rahaa, mutta samanaikaisesti huolehtia muista ihmisistä, luovat paradoksaalisen tilanteen, jossa naiset kamppailevat löytääkseen tasapainon rooliodotusten keskeltä. Naisen on esitettävä samanaikaisesti montaa eri roolia, ja eri roolien ja identiteettien on limittäydyttävä keskenään, jotta muut ihmiset voivat hyväksyä naisen kokonaisuudessaan. Elokuva siis paikoittain kritisoikin mielestäni ”girlboss-feminismiä”, joka

odottaa liikaa yksittäisiltä naisilta ja arvostaa naisia enemmän heidän ulkoisten saavutustensa takia, kuin heidän sisäisen arvonsa perusteella, ja jossa feministinen voimaantuminen yhdistetään jatkuvaan itsensä henkilökohtaiseen ja ammatilliseen parantamiseen (Mastrangelo 2021, 8). Girlboss-feminismissä, feministinen tunnustaminen ja naisten läsnäolo yritysmaailmassa nähdään jo itsessään feministisenä voittona, vaikka tämä usein ohittaa poliittisen keskustelun ja naisten kollektiivisen kamppailun (Mastrangelo 2021, 24). Barbie pyrkii osoittamaan, että naisen on mahdollista löytää tarkoitus ja merkitys elämässä ilman suuria saavutuksia tai ammatillista menestystä. Elokuva esittää mahdollisen, vaihtoehdoisen representaatiotavan, jossa tiedostetaan, että naisen arvo ei perustu pelkästään ammatilliseen menestykseen. Hallin representaatioteorian avulla voidaan tulkita, että elokuva haastaa vallitsevan diskurssin ja pyrkii luomaan uuden tavan ymmärtää ja arvostaa naiseutta, jossa sisäinen arvo ja henkilökohtainen merkitys ovat keskeisiä.

Gloria esitetään elokuvassa katsojan kannalta helposti lähestyttävänä hahmona - naisena, joka elää todellisessa maailmassa ja kokee jokapäiväisessä työelämässään patriarkaatin vaikutusta. Gloria näyttäytyy elokuvassa Mattelin ainoana naispuolisena työntekijänä, kun taas yrityksen ylimmissä johtoasemissa toimii ainoastaan miehiä. Glorian asema yhteiskunnassa on kuvaus patriarkaatin luomista rajoista, ja samalla vertauskuvallinen – vaikka Barbielandissa naiset hallitsevat yhteiskuntaa, reaali maailmassa vallanpitäjät ovat paljolti miehiä, mikä vaikeuttaa naisten urakehitystä. Glorian rooli yhdistää sekä äitiyden että uran haasteet - hän on työskentelevä äiti, jolla on vaikeuksia luoda yhteyttä teini-ikäiseen tyttärensä. Elokuvan narratiivi keskittyy paljon Glorian tuomaan näkökulmaan, hänen tuodessa valokeilaan kaksoisstandardit, joita naiset kohtaavat patriarkalisessa yhteiskunnassa.

3 Barbieland

Barbieland esittelee yhteiskunnan, jossa naiset hallitsevat valtarakenteita. Naiset ovat korkeimman oikeuden tuomareita, astronautteja, lääkäreitä ja Nobelin rauhanpalkinnon saajia. Elokuva pyrkii laajentamaan katsojan näkökulmaa esittelemällä yhteiskunnassa mahdollisimman monipuolisesti naisia, jotka edustavat eri etnisyyksiä, kehotyyppejä ja sosiaalisia rooleja. Pinkissä Barbielandissa vallitsee naisvaltainen yhteiskunta, jossa miehet ovat sivullisia ja yksinkertaisia henkilöitä, joilla ei ole vaikutusvaltaa yhteiskunnassa. Sukupuoliroolit ovat elokuvassa satiirisesti käänteiset; naiset hallitsevat kaikkia laillisia ja kulttuurisia valtoja ja tekevät käytännössä kaikki työt. Barbieland voidaan nähdä ”feministisenä utopiana”, jossa on naisvaltainen yhteiskuntajärjestys, mutta jossa patriarkaalisia rakenteita haastetaan ja uudelleenarvioidaan. Barbielandin yhteiskunta on suunniteltu kuvastamaan kärjistettyä ympäristöä, jossa sukupuolten väliset roolit ja odotukset kyseenalaistetaan ja organisoidaan uudelleen.

3.1 Ammattien kirjo

Barbie esittää kirjavasti erinäköisiä, -rotuisia ja -kokoisia naisia vaihtelevissa rooleissa. Esimerkiksi Barbielandin presidentin virkaa hoitaa afroamerikkalainen nainen, Pulitzer-palkinnon saanut journalisti-Barbie on eteläaasialainen, transsukupuolinen henkilö näyttellee lääkäri-Barbieta ja pluskokoinen nainen on kuvattu lakimiehen roolissa. Lähestymistapa pyrkii välttämään vakiintuneita stereotyyppioita, jotka ovat juurtuneet syväälle elokuvateollisuuteen.

Stuart Hallin (1997, 225) mukaan stereotyyppit yksinkertaistavat ja vahvistavat käsityksiä erilaisuudesta, vahvistaen ennakkoluuloja ja syventäen ryhmien välistä eriarvoisuutta. Hallin mukaan stereotyyppit tiivistävät merkityksiä ja edistävät sukupuolen ja rodun määrittämiä ryhmien välisiä eriarvoisuuksia, erityisesti yhteiskunnissa, joissa valtasuhteet ovat vinoutuneet. Stereotyyppit ovat usein siis seurausta vallan epätasapainosta, jossa hallitsevat ryhmät voivat määrittellä ja rajoittaa vähemmistöjen representaatioita. *Barbie* pyrkii tietoisesti vastustamaan stereotyyppisiä käsityksiä - se haastaa vallitsevia narratiiveja ja ottaa lähestymistavakseen äärimmäisyyden ja kärjistämisen keinot. Naisvaltainen yhteiskunta Barbielandissa pyrkii kärjistämällä osoittamaan katsojalle, miten patriarkaatti näyttäytyy oikeassa maailmassa ja miten yhteiskunnan luomat rajoitteet näyttäytyisivät meille päinvastoin.

Barbieland esittää historiallisesti marginaalissa olevat naiset – mustat naiset, pluskokoiset naiset, transnaiset – pitämässä valtaa Barbielandissa. Historiallisesti esimerkiksi mustat naiset ovat joutuneet elokuvissa merkittävän stereotypisoinnin kohteeksi. Mustia naisia on kuvattu muun muassa impulsiivisina ja suorapuheisina, useasti negatiivisessa mielessä, mikä voi ilmetä työpaikan kuvauksista, jotka leimaavat mustista naisista ”hankalia” kollegoita tai alaisia, mikä vahingoittaa heidän ammatillista mainettaan tai urakehitystä. Monesti muut kuin valkoihoiset naiset on kuvattu alempien toimistotehtävien parissa tai palvelualoilla, kuten vähittäismyynnissä, asiakaspalvelussa, siivouspalveluissa tai ruuanvalmistuksessa. (Dawson 1995, 13) *Barbie* kuvaa mustia naisia ja muita marginaalissa olevia naisia keskeisissä rooleissa, yhteiskunnan korkeimmissa ja arvostetuimmista asemista, presidentteinä, lääkäreinä, tuomareina, ja siten rikkoo perinteisen rodullisen naiskuvan konvention. Ihanteellisessa Barbielandissa naiset voivat olla mitä vain haluavat eikä heidän mahdollisuuksiaan rajoita lasikaton ja patriarkaatin asettamat esteet. Todellisen työelämän ja urakehityksen haasteista huolimatta *Barbie* pyrkii osoittamaan, että vähemmistöihin kuuluvat naiset voivat menestyä myös niissä ammateissa, joita perinteisesti ei ole heille tarjottu. Uraorientoituneet naishahmot on kuvattu usein paatuneita, liian kilpailuhenkisinä bisnesnaisina tai kunnianhimoisina neroina, jotka yrittävät pärjätä yritysmaailmassa (Dawson 1995, 7), mutta *Barbie* tarjoaa kuvausta positiivisista naisjohtajista, joiden elämä on merkityksellistä työn ulkopuolellakin.

Hallin mukaan representaatioiden valta voi olla näkymätöntä ja tietyt merkitykset ja representaatiot muuttuvat "yleisesti hyväksytyiksi" tai "luonnollisiksi". Tietyt käsitykset naisten rooleista työelämässä voivat tulla hegemonisiksi ja siten vaikeasti haastettaviksi. Stereotypiat ovat keskeinen osa sitä, miten kulttuuriset representaatiot toimivat (Hall 1997, 21–25). Negatiiviset roolit voivat siis olla yhteistä käsitystämme, jonka olemme muodostaneet representaatioiden kautta, mutta jotka eivät vastaa todellisuutta. Ne kuitenkin vaikuttavat siihen, miten näemme tietyt ihmiset tai ryhmät ja millaisia stereotyyppioita yhdistämme heihin. Representaatiot eivät ole pysyviä, vaan ne muuttuvat ja kehittyvät jatkuvasti (Hall 1997, 15). *Barbien* naiset erilaisissa ammateissa voivat vaikuttaa katsojien käsityksiin omasta identiteetistään ja mahdollisuuksistaan. Nuorille katsojille elokuvan esitykset voivat toimia roolimalleina, jotka inspiroivat heitä tavoittelemaan kunnianhimoisia uria ja näkemään itsensä kykenevinä ja pätevinä.

3.2 Barbiet vs. Kenit

Barbien narratiivi avautuu merkittävästi miespäähenkilö, Kenin näkökulmasta. Ken toimii koristeellisena elementtinä Barbien rinnalla ja hänen identiteettinsä on täysin riippuvainen Barbien antamasta huomiosta ja hyväksynnästä – Kenin päivä on hyvä vain, jos Barbie hymyilee hänelle tai tervehtii häntä. Kun Ken perehtyy miesvaltaiseen yhteiskuntaan todellisessa maailmassa, hän omaksuu nopeasti patriarkaalisen järjestelmän ja sen normit, tuoden nämä opit takaisin Barbielandiin. Patriarkaatin tarjoama valta antaa Kenille tilapäistä merkityksen tunnetta – patriarkaatin löytäminen saa Kenin tuntemaan itsensä tärkeäksi ja tarpeelliseksi, antaen hänelle myös toiminnon ja vastuun. Ken kokee tarvetta nousta valtaan, sillä ainoa kokemus, joka hänellä on, on toisen sukupuolen täysvalta. Kenien vallan alla Barbiet siirtyvät alisteisempiin ja stereotyyppisiin naisrooleihin, kun taas Kenit omaksuvat machojohtajan roolit. Patriarkaatin alla Barbiet menettävät autonomiansa ja kontrollinsa, mikä heijastaa todellisen maailman yhteiskunnallista ilmiötä naisten kyvyttömyydestä täydelliseen autonomiaan patriarkaatin alla.

Kenit turvautuvat väkivaltaan ja toksiseen maskuliinisuuteen ainoana keinona ilmaista tunteitaan ja tarpeitaan. Tapa, jolla *Barbie* asettaa sukupuolet toisiaan vastaan yhteiskunnassa, havainnollistaa katsojalle, miten epäinhimillisiä tällaiset yhteiskunnat voivat olla. Sukupuolten tasa-arvon ytimessä on ihmisten tasa-arvo – ihmisenä olemisen kokemus on meille kaikille yhteinen, kun taas sukupuolikokemus ei ole. Siksi stereotyyppinen Barbie tahtoo elokuvan lopussa tulla ihmiseksi, ja kokea elämänsä ihmisenä, ei vain naisensa - nukesta muuttuminen ihmiseksi antaa hänelle mahdollisuuden omaksua väistämättömät heikkoudet ja tulla arvostetuksi ihmisenä, ei vain stereotyyppisen roolin tai sukupuolensa vuoksi. Elokuvan loppuvaiheilla hahmot tulevat yhteisymmärrykseen siitä, että Barbien ja Kenien välillä tulisi vallita tasa-arvo, ainakin jossain määrin - kummankaan osapuolen ei tulisi diktatuurimaisesti johtaa yhteiskuntaa.

Elokuvahistoriassa voidaan nähdä, miten naispäähenkilöitä on esitetty passiivisina, avuttomina tai vaarassa olevina, mikä heijastaa stereotypiaa siitä, että naiset ovat suojelun tarpeessa tai kykenemättömiä toimimaan itsenäisesti. Naishahmoja on jaettu usein stereotyyppisiin rooleihin, kuten äiti, vaimo, viettelijätär tai uhri. Miehet ovat taas laajemmin päässeet toimimaan rooleissa, joissa päähenkilö todistaa miehuuttaan ja rohkeuttaan ja kykyä selviytyä haasteista. Miehet arvioidaan monien ominaisuuksien perusteella, kuten rohkeuden ja itsevarmuuden kautta. Vaikka miesten rooleissa voidaan nähdä stereotypisointia, ne ovat

usein voiman ja auktoriteetin symboleja, mikä antaa heille enemmän toimijuutta elokuvissa verrattuna naisiin. (Smith 1999, 14–16) Barbie esittää valtasuhteet elokuvassa käänteisesti suhteessa oikeaan maailmaan, naisten ollessa vallan kahvassa. Keneillä ei ole elokuvassa töitä, titteleitä tai valtaa, ja heidän roolinsa ja identiteettinsä ovat vähemmän kehittyneitä. Kenin itsetutkiskelu ja halu löytää merkitystä elokuvassa tarjoaa kriittisen ja humoristisen näkökulman perinteiseen ajatukseen siitä, että usein naishahmot ovat riippuvaisia mieshahmoista ja heidän tarinoistaan.

Mulveyn mukaan naisten roolit elokuvissa ovat usein rajoitettuja ja että heidän tehtävänsä on edistää miespuolisten hahmojen tarinaa ja kehitystä. Naiset ovat tärkeitä juonen kannalta, mutta heitä ei nähdä aktiivisina toimijoina omassa oikeudessaan. (Mulvey 1975, 7)

Hollywood-elokuvien rakenteet ja kerrontatavat palvelevat miesten haluja ja näkökulmia, jolloin naiset jäävät passiivisiksi. Tämä näkyy sekä elokuvien teknisissä että narratiivisissa ratkaisuisissa. (Mulvey 1975, 12) Mulvey esitteli mieskatseen käsitteen, joka perinteisesti esineellistää naisia ja asettaa heidät elokuvissa miesten kahteen kohteeksi, passiiviksi toimijoiksi. *Barbie* esittääkin monella tapaa tämän vastakohtaa – naiset ovat aktiivisia toimijoita, kun taas miehet passiivisia, litteitä henkilöitä, jotka ovat riippuvaisia naisten toiminnasta. Kärjistetty esitys antaa mahdollisuuden pohtia, miltä perinteiset sukupuoliroolit näyttävät, kun ne käännetään toisin päin. Gerwig pyrkii elokuvallaan tarjoamaan humoristista sekä kriittistä kuvaa maailmasta – tarkoituksena ei ole tuottaa mieskatsojille eroottista nautintoa, vaan oikeastaan päinvastoin; herättää ajatuksia yhteiskunnasta ja aiheuttaa mahdollisesti epämiellyttäviäkin tunteita vallitsevasta epätasa-arvosta ja tilasta, jossa mies näkee oman roolinsa alisteisempänä.

4 Barbie feministisenä ikonina

Barbie on herättänyt sekä ylistystä että kritiikkiä feministisessä diskurssissa. Feministisenä ikonina Barbie on edistänyt naisten voimaantumista ja ammatillisia pyrkimyksiä, mutta samaan aikaan siihen on liittynyt kiistoja kehonkuvan ja naiseuden vaikutuksista.

Barbia on läpi vuosien markkinoitu ”sinkku-uranaisena”, joka voi saavuttaa mitä tahansa haluaa. Barbie kannustaa tyttöjä eri ammatteihin ja korostaa teesiä siitä, että tytöt voivat olla mitä haluavat. Barbien sadat ammatit ovat kannustaneet tyttöjä haastamaan perinteiset sukupuoliroolit. (Pearson&Mullins 1999, 230)

Barbien urasaavutuksista huolimatta, häntä on kritisoitu epäterveellisen kehonkuvan edistämisestä. Barbien epärealistiset mittasuhteet ovat olleet osana keskusteluja, jotka korostavat naisten kohtaamia paineita liittyen ulkonäköön ja kauneusihanteiden tavoitteluun. Tämä on nähty haitallisena erityisesti nuorten tyttöjen itsetunnon ja kehonkuvan kehitykselle. (Pearson&Mullins 1999, 232) Barbien feministinen symboliikka on kehittynyt ajan myötä. Barbien alkuvuosina, hänen katsottiin edustavan toisen aallon feminismiä, jossa hänet nähtiin itsenäisenä naisena, joka ei kaivannut miehen tukea. Kolmannen aallon feminismin, postfeminismin aikana Barbie alkoi heijastaa naisten nousua työvoiman pariin, ja alkoi laajentaa naiseuden määritelmiä. Barbien mainoskampanjat, kuten ”We girls can do anything” 1980-luvulla, esittivät Barbien naisena, joka voi yhdistää työ- ja yksityiselämän menestyksekkäästi. (McCready 2023) Nykyajan postfeministisessä kulttuurissa Barbietä on tarkasteltu yhä kriittisemmin. Hänet nähdään usein symbolina, joka edustaa sekä vapautumista että kaupallisia paineita – Barbien monimutkainen suhde postfeminismiin heijastaa merkityksellisiä keskusteluja sukupuolirooleista ja vallasta. (Gill 2007, 10)

4.1 Naisten emotionaalinen työ

Amy Hochschild tutkii emotionaalista työtä ja sen ilmenemismuotoja teoksessaan *The Managed Heart* (1983). Hän kuvailee emotionaalista työtä emotionaalisen ilmaisun hallintana työpaikalla sekä näytettyjä tunteita verrattuna sisäisesti koettuihin tunteisiin, joita ei näytetä ulospäin. Perinteisesti emotionaalinen työ on ollut naisten keskuudessa paremmin ymmärrettyä ja käytettyä. Naiset ovat usein vastuussa sosiaalisten kohtaamisten emotionaalisen sävyn luomisesta. (Hochschild 1983, 21) Naiset tekevät yleensä erilaista emotionaalista työtä kuin miehet. Heidän odotetaan usein olevan mukautuvampia ja yhteistyöhaluisempia, ja heidän tunneilmaisunsa odotetaan olevan ”luonnollista” ja

"naisellista". Tämä johtaa siihen, että naisten täytyy tehdä enemmän tunnehoitoa ja emotionaalista työtä ylläpitääkseen tätä mielikuvaa. (Hochschild 1983, 165–166) Naiset myös työskentelevät usein ammateissa, jotka vaativat runsaasti emotionaalista työtä ja joissa he saattavat olla alttiita asiakkaiden tai muiden työntekijöiden kielteisille tunteille (Hoschild 1983, 173).

Yhteiskunnan negatiivisuus emotionaalisuutta kohtaan, ja siihen liittyvän työn epätasainen jakautuminen sukupuolten välillä havainnollistaa, miten nykyistä sukupuolikeskustelua, joka sisältää oletuksia johtajuudesta miehisenä ominaisuutena ja ajatuksia naisista epäammattimaisina, sillä heidän kuvitellaan hallitsevan tunteitaan vähemmän, pidetään yhä yllä. Arkielämässä rationaalisuutta pidetään hyveenä ja sitä ihailaan, kun taas emotionaalisuutta pidetään taakkana ja sitä halveksitaan. *Barbie* tunnistaa naisilta odotetun emotionaalisen panostuksen ja työn yhteiskunnassa. Se keskustelee naisille asetetuista mahdottomista odotuksista ja äärimmäisistä kauneusihanteista, korostaen arki- ja työelämän ristiriitoja. Se tunnistaa, miten naisten odotetaan tekevän enemmän jatkuvaa emotionaalista työtä ja osoittavan tukea ja lämpöä ympärillä oleville ihmisille, samalla laittaen omat tarpeet sivuun. *Barbie* osoittaa myös, miten elokuvan lopussa jää Barbien harteille huolehtia Kenin selviytymisestä, jaksamisesta ja tämän identiteetin löytymisestä - naiset kokevat paineita olla mukautuvampia ja tunteellisesti läsnä olevia yhteiskunnan odotusten takia.

Barbie esittää myös kaksi muista poikkeavaa hahmoa; Outo Barbien (Kate McKinnon) ja Allanin (Michael Cera). Hahmot toimivat tukena päähenkilöille ja heijastavat yhteiskunnallisia odotuksia sukupuolten välisestä työjaosta, erityisesti emotionaalisen työn suhteen - patriarkaatti ja muut sortojärjestelmät pyrkivät luomaan työnjaon sukupuolten välille. Perinteisesti naisten, samoin kuten lesbojen ja homomiesten, odotetaan tarjoavan jatkuvaa emotionaalista tukea heteroille mies- ja naispuolisille kollegoilleen. Molemmat hahmot osoittavat poikkeuksellista sinnikkyyttä auttaessaan Barbieta, vaikka heidät on marginalisoitu Barbielandin yhteiskunnan laitamille.

4.2 Naisten välinen solidaarisuus ja kilpailu

Naisten välinen yhteistyö, ystävyys ja solidaarisuus ovat elokuvan tärkeitä kannattelevia teemoja. Naisten välinen solidaarisuus näkyy jatkuvasti arki- ja työelämässä sekä erityisen keskeisenä silloin, kun patriarkaattiset rakenteet tuodaan Barbielandiin ja Barbiet pyrkivät tukemaan toinen toisiaan miesvaltaisten käytäntöjen vastustamisessa ja omien oikeuksien kiinni pitämisessä. Lähes jokaisen Barbien yksilöllinen ammatillinen identiteetti katoaa

silloin, kun miehet siirtyvät valtaan. Kärjistetyssä astelemassa pyritään osoittamaan, että patriarkaatin alaisuudessa, naiset ovat väistämättä alisteisemmassa asemassa.

Amy Winchin mukaan naisten väliset ystävyysuhteet voivat ammatillisessa kontekstissa toimia keskinäisen tuen ja solidaarisuuden lähteinä työympäristöissä, mutta samalla myös keinoina navigoida ja menestyä kilpailuhenkisessä ja miesvaltaisessa työmaailmassa. Naiset jakavat resursseja, kontakteja ja tarjoavat emotionaalista tukea toisilleen, mikä voi edistää urakehitystä ja auttaa selviytymään työelämän haasteista. (Winch 2013, 62–65) *Barbiessa* naisten väliset ystävyysuhteet esitetään keskeisinä ja voimauttavina. Naishahmot tukevat toinen toisiaan yleisesti henkilökohtaisissa ja ammatillisissa haasteissa, ja erityisesti siinä hetkessä, kun he joutuvat pulaan ja tasapaino yhteiskunnassa järkkyy. Naisten välinen solidaarisuus esitetään usein feministisenä voimana, joka haastaa patriarkaalisia rakenteita (Winch 2013, 62). Barbien välinen yhteistyö ja solidaarisuus ovat keinoja, joilla he haastavat yhteiskuntaan tuotuja patriarkaalisia arvoja. Erityisen merkittävää onkin, että naisten välinen solidaarisuus voi tällöin toimia vastavoimana kilpailun ja vertailun kulttuurille, joka usein hallitsee ammatillisia ja sosiaalisia ympäristöjä - naisten välinen yhteistyö ja solidaarisuus voivat toimia korjaavana voimana, joka haastaa yhteiskunnan patriarkaaliset arvot ja odotukset. Tällainen yhteistoiminta ei ainoastaan edistä naisten asemaa työelämässä, vaan myös muokkaa työympäristöä tasa-arvoisemmaksi.

Postfeministinen kulttuuri korostaa kilpailua ja vertailua, mikä voi aiheuttaa jännitteitä naisten välillä (Winch 2013, 66). Kilpailuasetelma ilmenee erityisesti tilanteissa, joissa naiset joutuvat kilpailemaan keskenään samoista resursseista, arvostuksesta ja hyväksynnästä. Äärimmäinen kilpailuasetelma nähdäänkin, kun Barbiet siirtyvät alisteiseen asemaan suhteessa Keneihin, ja naiset etsivät hyväksyntää miehiltä. Naisten menetettyään oman identiteettinsä, he turvautuvat patriarkaatin rakenteiden mukaisesti miehiin, joilta hakea hyväksyntää. Postfeministisen kulttuurin luoma kilpailullinen ilmapiiri ei ainoastaan aiheuta jännitteitä naisten välillä, vaan myös ylläpitää ja vahvistaa patriarkaalisia rakenteita.

5 Johtopäätökset

Barbie oli kiistämättä yksi vuoden 2023 puhutuimmista elokuvista. Se käsitteli muun muassa naiseutta, itsetutkiskelua ja ystävyyttä sen lähestyessä vaikeitakin aiheita liittyen feminismiin, patriarkaattiin ja naisen paikkaan yhteiskunnassa. Tutkimuksessa selvisi, että *Barbie* muodostaa monipuolista ja voimaannuttavaa naisrepresentaatiota. Elokuva ei nojaa vanhoihin stereotypioihin, vaan esittää naiset itsenäisinä ja kykevinä toimijoina, jotka voivat saavuttaa mitä tahansa. Elokuva kuitenkin tunnistaa naisten kokemat haasteet työelämässä todellisessa maailmassa ja käyttää huumoria käsitellessään sitä, miten patriarkaattiset rakenteet vaikuttavat naisiin ympäri maailmaa. *Barbie* käyttää jatkuvasti kärjistämisen keinoja osoittaakseen viestinsä yleisölle – arvot ja rakenteet esitetään elokuvassa käänteisesti, naisten ollessa vallassa ja miesten ollessa alisteisessa asemassa, jonka tarkoituksena on auttaa katsojia ymmärtämään ja kyseenalaistamaan todellisen maailman sukupuolittuneita valtarakenteita.

Elokuvassa nähdään paljon naishahmoja, jotka edustavat eri etnisyyksiä, rotuja ja kehotyyppejä, ja naiset nähdään monipuolisesti eri ammateissa ja rooleissa. *Barbie* pyrkii luomaan monipuolista naisrepresentaatiota, jossa naisen kyvykkyys ei ole sidoksissa vain hänen ulkonäköönsä tai ulkoisiin saavutuksiin, vaan erityisesti naisen sisäiseen arvoon ihmisenä. Muutkin kuin valkoiset naiset saavat ruudulla uudenlaista näkyvyyttä, eivätkä heidän roolinsa vajoa perinteisiin rodullisiin stereotypioihin, vaan vähemmistön edustajat nähdään yhteiskunnan korkeimmissa rooleissa, kuten presidenttinä. Naiset ovat elokuvassa moninaisia toimijoita, jotka haastavat sukupuolirooleja toimimalla miesvaltaisilla aloilla tai miehille oletetuissa työpaikoissa, hierarkkisesti korkealla yhteiskunnassa ja heille odottamattomissa rooleissa. *Barbie* tuo esiin naisten kokemat epärealistiset odotukset liittyen työelämän ja henkilökohtaisen elämän suhteeseen ja tunnistaa miten työelämä voi odottaa liikaa naisilta suhteessa muuhun elämään. *Barbien* esittämä yhteisöllisyyden ja tuen merkitys naisten välisissä ystävyyksissä vastustaa perinteistä kuvaa kilpailuhenkisestä työelämästä ja tarjoaa vaihtoehdoisen näkökulman, jossa naiset voivat menestyä yhdessä.

Barbie rakentaa naisten ammatti-identiteettiä esittämällä heidät aktiivisina ja kyvykkäinä toimijoina, jotka voivat saavuttaa mitä tahansa. Tämä luo uudenlaista konventiota, jossa naisten ammatti-identiteetti ei ole sidottu vain yhteen stereotypiaan, vaan se on monimuotoinen ja dynaaminen. Elokuva tunnistaa ja tuo esiin myös naisten emotionaalisen työn merkityksen, joka on osana naisten työelämää. *Barbie* ei pelkästään esitä naisia erilaisissa ammateissa, vaan myös kyseenalaistaa perinteiset sukupuoliroolit ja tarjoaa

kriittistä pohdintaa naisten asemasta työelämässä. Tulosten perusteella voidaan kannustaa, että elokuvateollisuus jatkaa monipuolisten ja voimaannuttavien naisroolien esittämistä ja että naisten moninaiset kokemukset tuodaan esille entistä laajemmin.

Koin, että *Barbien* humoristinen tapa käsitellä ongelmallisiakin aiheita oli oikein osuvaa, vaikka elokuva mielestäni käsittelee feminisimiä pinnallisella tasolla. *Barbie* osoittaa ikonisen nuken moninaisen ammatillisen historian ja kulttuurillisen vaikutuksen, sen samalla pohtiessa nyky maailman tilaa, naisen paikkaa työmaailmassa ja patriarkaatin jatkuvia vaikutuksia naisiin. *Barbie* kärjistää huumorin keinoin ja lupaavan naisohjaajan käsissä, että meillä on vielä pitkä matka tasa-arvon saavuttamiseen yhteiskunnassa.

6 Lähteet

Aineisto

Barbie (2023) Elokuva. Ohjaus Greta Gerwig. Warner Bros Pictures. HBO MAX-verkkoalusta. Viitattu 13.4.2024

Tutkimuslähteet

Capella, Massimiliano (2016) *Barbie – The Icon*. Kustannusosakeyhtiö Siltala.

Chance, Zoe (2023) *The secret of the Barbie movie's marketing success*. Yale Insights.

Saatavilla: <https://insights.som.yale.edu/insights/the-secret-of-the-barbie-movies-marketing-success> (linkki tarkastettu 22.5.2024).

Dawson, Jill (1995) *Hollywood's image of the working woman*. University of Nevada.

Gill, Rosalind (2007) *Postfeminist media culture: Elements of sensibility*. European journal of cultural studies.

Hall, Stuart (Ed.) (1997) *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage Publications, Inc; Open University Press.

Heiskanen, Tuula; Korvajärvi, Päivi & Rantalaiho, Liisa (2008) *Kohti uutta työelämää – sukupuoli ja työ: pysyvyyttä ja liikahduksia*. Tampere University press.

hooks, bell (2000 [1988]) *Feminist Theory: From Margin to Center*. 2nd ed. Lontoo: Pluto Press.

Hoschild, Arlie (1982) *The managed heart – commercialization of human feeling*. The university of California press.

IMDb, (2023). *Barbie - Plot summaries*, <https://www.imdb.com/title/tt1517268/plotsummary/> (linkki tarkastettu 22.5.2024).

Laffly, Tomris (2023) *Barbie' Review: Greta Gerwig Delivers a Fierce Feminist Statement Dressed in Pink*. The Wire. Saatavilla: < <https://www.thewrap.com/barbie-review-greta-gerwig-feminist/> > (linkki tarkastettu 22.5.2024).

Mastrangelo, Frankie (2021) *Theorizing #Girlboss culture: Mediated neoliberal feminisms from influences to multi-level marketing schemes*. Virginia Commonwealth university.

McCready, Emily (2023) *Of Barbie and feminism*. UC Santa Barbara. Saatavilla: <https://www.hfa.ucsb.edu/news-entries/2023/11/15/exploring-the-feminist-barbie-experience> (linkki tarkistettu 22.5.2024).

Mulvey, Laura. (1975) *Visual and Other Pleasures*. Basingstoke: Macmillan.

- Pearson, Marlys. & Mullins, Paul R. (1999) *Domesticating Barbie: An archeology of Barbie material culture and domestic ideology*. International journal of historical archeology.
- Russell-Mayhew, Shelly (2023) *For better and for worse: Feminist scholars weigh in on Barbie's legacy*. University of Calgary.
- Smith, Sharon (1999) *Feminist film theory: A reader*. Teoksessa Sue Thornahm (toim.) *The Image of women in film: Some suggestions for future research*. Edinburgh university press.
- Winch, Amy (2013) *Girlfriends and Postfeminist Sisterhood*. New York: Palgrav Macmillan.

Liitteet

Liite 1.

Ruudunkaappaus *Barbie*-elokuvasta – Barbienuken historiassa nähtyjä ammatteja ja identiteettejä

Teos: *Barbie* (2023). HBO MAX-verkkoalusta